

Dr. sc. Nikola Mandić¹

RED U LUCI OTVORENOJ ZA JAVNI PROMET

Pregledni rad / Review paper

UDK / UDC: 347.795(497.5)

DOI: 10.51650/ezrvs.19.1-2.9

Primljeno / Received: 18/03/2025

Prihvaćeno / Accepted: 19/05/2025

Na temelju Pomorskog zakonika, Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama te Pravilnika o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske, svaka je lučka uprava obvezna donijeti Pravilnik o redu u luci za jednu ili više luka otvorenih za javni promet kojima upravlja. Ta obveza proizlazi iz pravnog statusa lučke uprave kao tijela koje upravlja lukom otvorenom za javni promet. Takvim se pravilnikom posebno regulira: namjena pojedinih dijelova luke; uvjeti uplovljavanja, pristajanja, vezivanja, premještanja, sidrenja i isplovljavanja plovniha objekata; mjesto, opseg i način obavljanja lučkih djelatnosti; način uređenja i korištenja lučkog područja za gospodarske i druge svrhe; način obilježavanja lučkog područja; mjere sigurnosti, zaštite okoliša i dr. Posebno je značajno što se pravilnikom propisuju mjere za provođenje i održavanje reda u luci, koje je ovlašten poduzimati lučki redar. Pravilnik se primjenjuje na kopnenom i morskom prostoru luke, kako je određeno uredbom o osnivanju pojedine lučke uprave. Prije donošenja pravilnika, na njega je potrebno pribaviti prethodnu suglasnost nadležne lučke kapetanije, a nakon donošenja pravilnik mora biti javno objavljen. U radu se posebno analiziraju ovlasti i obveze lučke uprave u provođenju reda u luci, s posebnim naglaskom na njezin značaj u postizanju potrebnih standarda sigurnosti plovidbe te provedbi ovlaštenja u praksi domaćih luka otvorenih za javni promet.

Ključne riječi: *luka otvorena za javni promet; lučka uprava; sigurnost plovidbe; pravilnik o redu u luci.*

1. Uvod

Novi Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama² (NN 83/23; u daljnjem tekstu: ZPDML) u Republici Hrvatskoj stupio je na snagu u srpnju 2023. On je, kao *lex specialis*, temeljni zakon koji uređuje materiju morskih luka i obavljanja lučkih djelatnosti. U dijelu Zakona koji regulira morske luke posebno se obrađuje razvrstaj morskih luka, luke otvorene za javni promet, luke posebne namjene, sidrišta, privezišta, te red u luci. Morske luke se dijele u temeljne dvije vrste: na luke otvorene za javni promet i luke posebne namjene. Lučka uprava je tijelo koje upravlja lukom otvorenom za javni promet (u daljnjem tekstu i: luka).

¹ Izvanredni profesor; Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet, Ruđera Boškovića 37, 21000 Split, Republika Hrvatska; e-mail: nmandic@pfst.hr

² Stupanjem na snagu novog ZPDML-a iz 2023. pretao je važiti ZPDML iz 2003., sa svim izmjenama i dopunama.

Sigurnost plovidbe u lukama od presudne je važnosti za nesmetano odvijanje lučkih djelatnosti, zaštitu ljudskih života, imovine i očuvanje okoliša. Naime, plovidba je praćena različitim opasnostima koje ugrožavaju sigurnost osoba i imovine na moru. S druge strane, luka je mjesto intenzivnih aktivnosti gdje se svakodnevno susreću plovni objekti različitih veličina što zahtijeva dosljedno poštivanje propisa o sigurnosti plovidbe.

Red u lukama ključan je za sigurnost i održivost lučkog poslovanja te zaštitu morskog okoliša. Luke moraju imati jasno definirana pravila kako bi se osiguralo nesmetano funkcioniranje svih aktivnosti. Uspostava i održavanje reda u lukama regulirano je ZPDML-om, Pravilnikom o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske (NN 72/21; u daljnjem tekstu: PUNORL) te posebnim pravilnicima svake lučke uprave. Novi ZPDML iz 2023. sadrži više odredbi koje reguliraju red u lukama u odnosu na ZPDML iz 2003. Svaka luka mora imati pravilnik o redu u luci koji propisuje uvjete za dolazak, sidrenje i kretanje plovnih objekata unutar lučkog područja.

2. Luke otvorene za javni promet

Luke otvorene za javni promet, pod jednakim uvjetima, može upotrebljavati svaka fizička ili pravna osoba prema njenoj namjeni i u granicama raspoloživih kapaciteta, sukladno ZPDML-u, Pomorskom zakoniku (NN 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15 i 17/19; u daljnjem tekstu: *PZ*) i općima aktima nadležne lučke uprave.

Luke otvorene za javni promet u Republici Hrvatskoj se prema značaju dijele u sljedeće tri kategorije: luke osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku; luke županijskog značaja i luke lokalnog značaja.

Na razvrstaj luka otvorenih za javni promet prema značaju utječe opseg lučkih djelatnosti, operativna opremljenost luke, duljina operativne obale, broj vezova te planirani razvoj luke i njezin prometni i gospodarski značaj (ZPDML, čl. 84. st. 1. i 2.). Mjerila za razvrstaj luka određena su Uredbom o razvrstaju luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene (NN 110/04 i 82/07). Čl. 228., st. 1. ZPDML-a iz 2023. propisano je kako će Vlada Republike Hrvatske u roku od godinu dana od stupanja na snagu ZPDML-a donijeti novu uredbu kojom će odrediti mjerila za razvrstaj luka. Međutim, u zakonom određenom roku navedena uredba nije donesena.

3. Lučke uprave

Lučka uprava upravlja lukom otvorenom za javni promet (ZPDML, čl. 89., st. 5.). Za upravljanje, gradnju i korištenje luke otvorene za javni promet koja je od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku osniva se lučka uprava, čiji je osnivač Republika Hrvatska (Mandić, 2013.). Za upravljanje, gradnju i korištenje luke otvorene za javni promet koja je od županijskog i lokalnog značaja osniva se županijska lučka uprava, čiji je osnivač županija (ZPDML, čl. 115. st. 1. i 2.).

Uredbom o osnivanju pojedine lučke uprave utvrđuje se i mijenja obuhvat lučkog područja luke otvorene za javni promet, u skladu s prostornim planovima.

Lučka uprava je nadležna za održavanje reda u luci (PUNORL, čl. 9. st. 1.; ZPDML, čl. 164. st. 1.). Naime, u čl. 91. ZPDML-a navedeni su poslovi lučke uprave koja upravlja lukom otvorenom za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku, a kao jedan od poslova navedeno je kako ta lučka uprava osigurava trajno i nesmetano obavljanje lučkog prometa, tehničko-tehnološkog jedinstva i sigurnosti lučkog područja za plovidbu i održavanje reda u luci. Na sličan način, u opisu djelatnosti lučke uprave koja upravlja lukom otvorenom za javni promet od županijskog i lokalnog značaja u čl. 116. ZPDML-a kao djelatnosti te lučke uprave navedeno je osiguravanje trajnog i nesmetanog obavljanja lučkog prometa, tehničko-tehnološkog jedinstva i sigurnosti lučkog područja za plovidbu, te provođenje reda u luci. ZPDML-om je propisana novčana kazna za ravnatelja lučke uprave u slučaju kada lučka uprava ne održava red u luci. Raspon novčane kazne za taj pomorski prekršaj je od 1.300,00 do 6.000,00 eura (ZPDML, čl. 206. st. 1. toč. 11.).

Lučka uprava je davatelj koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti na području luke otvorene za javni promet (ZPDML, čl. 91. st. 1. toč. 7. i čl. 116. st. 2. toč. 9.). Shodno tome, ima obvezu usklađivati i nadzirati rad koncesionara na lučkom području (ZPDML, čl. 91. st. 1. toč. 6. i čl. 116. st. 2. toč. 8.).

4. Pravilnik o redu u luci

Temeljem PZ-a, ZPDML-a te PUNORL-a lučka uprava obvezna je donijeti pravilnik o redu u luci za luku otvorenu za javni promet. Tako, ZPDML u čl. 86. i 164. te PUNORL u čl. 9. propisuju obvezu lučke uprave da donese pravilnik o redu u luci, kojim određuje namjenu i obuhvat pojedinih dijelova luke i način odvijanja prometa u luci. Nadalje, pravilnikom o redu u luci propisuje se nekoliko važnih postupaka i pravila, uključujući:

- postupak javljanja, uplovljavanja, pristajanja, vezivanja, boravka na vezu, premještanja, sidrenja i isplavljanja plovnih objekata i hidroaviona;
- mjesto, opseg i način obavljanja lučkih djelatnosti;
- uređenje i korištenje lučkog područja za gospodarske i druge svrhe;
- održavanje čistoće i čuvanje površina lučkog područja;
- obilježavanje lučkog područja radi usmjeravanja putnika i vozila;
- organizacija ulaska i prolaska putnika i vozila kroz lučko područje;³
- mjere sigurnosti i zaštite okoliša, uključujući postupke u slučaju opasnosti ili pomorskih nezgoda;
- kontrola nad obavljanjem tih radnji te radnje kojima se osigurava redovito i nesmetano odvijanje pomorskog prometa.

Osim prethodno navedenih odredbi, pravilnikom o redu u luci propisuje se i sljedeće:

- mjere za provođenje rada u luci;
- mjere za održavanje reda u luci koje poduzima lučki redar;
- obveze pravnih i fizičkih osoba;
- prekršajne odredbe.

³ Lučko područje je područje morske luke, koje obuhvaća jedan ili više morskih i kopnenih prostora (lučki bazen), koje se koristi za obavljanje lučkih djelatnosti, a kojim upravlja lučka uprava.

Pravilnikom o redu u luci mora se osigurati mogućnost korištenja površina lučkog područja na način koji omogućava kretanje osoba s posebnim potrebama (PUNORL, čl. 9. st. 3.; ZPDML, čl. 164. st. 2.-4.).

Pravilnik o redu u luci sastoji se od tekstualnog i grafičkog dijela (ZPDML, čl. 164. st. 7.), te se primjenjuje na kopnenom i morskom prostoru luke. Njime se može propisati red u dvije ili više luka ako njima upravlja ista lučka uprava (ZPDML, čl. 164. st. 6.). Pravilnik o redu u luci donosi upravno vijeće lučke uprave koja upravlja tom lukom, a prethodnu suglasnost na pravilnik daje nadležna lučka kapetanija (PUNORL, čl. 9. st. 2.; ZPDML, čl. 164. st. 2. i 5.). Ažurirani pravilnik o redu u luci mora biti javno objavljen na oglasnoj ploči i službenim mrežnim stranicama lučke uprave (PUNORL, čl. 9. st. 4.; ZPDML, čl. 164. st. 7.). Ako lučka uprava ne objavi pravilnik o redu u luci na oglasnoj ploči i službenim mrežnim stranicama, sukladno ZPDML-u, za taj pomorski prekršaj predviđena je novčana kazna u iznosu od 1.300,00 do 6.000,00 eura za ravnatelja lučke uprave (ZPDML, čl. 206. st. 1. toč. 12.).

ZPDML propisuje novčane kazne za pomorski prekršaj za lučku upravu, ravnatelja lučke uprave, obrtnika i osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost te fizičku osobu ako se u luci ne pridržava pravilnika o redu u luci. Za lučku upravu zapriječena je novčana kazna u iznosu od 6.000,00 do 33.000,00 eura, za ravnatelja lučke uprave u iznosu od 2.000,00 do 6.000,00 eura, za obrtnika i osobu koja obavlja drugu samostalnu djelatnost u iznosu od 4.000,00 do 10.000,00 eura, te za fizičku osobu u iznosu od 1.000,00 do 6.000,00 eura (ZPDML, čl. 199.).

ZPDML-om je propisana novčana kazna za pravnu osobu koncesionara u luci posebne namjene ako ne donese pravilnik o redu u luci (ZPDML, čl. 203. st. 1. toč. 11.; Petrinović i sur., 2018.). Isti Zakon ne propisuje kaznu ako lučka uprava ne donese pravilnik o redu u luci, što predstavlja manjkavost zakonodavnog okvira. Naime, prethodni ZPDML iz 2003. propisivao je novčanu kaznu u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna za pomorski prekršaj za lučku upravu u slučaju ako ne donese pravilnik o redu u luci (NN 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16 i 98/19, čl. 113. st. 1. toč. 3.).

ZPDML-om je propisana obveza Vlade Republike Hrvatske za luke otvorene za javni promet koje su od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku odnosno županije za luke otvorene za javni promet koje su županijskog i lokalnog značaja da u roku od šest mjeseci od stupanja toga Zakona na snagu uskladi akte o osnivanju lučkih uprava s tim Zakonom (ZPDML, čl. 224. st. 2. i čl. 225. st. 2.). ZPDML je stupio na snagu 29. srpnja 2023. Propisani rok od šest mjeseci protekao je krajem siječnja 2024., a akti o osnivanju lučkih uprava koje upravljaju lukama otvorenim za javni promet koje su od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku usklađeni su tek u ožujku 2025. Slijedom toga, ZPDML propisuje obvezu za lučke uprave koje upravljaju lukama otvorenim za javni promet koje su od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku da u rok od 90 dana od stupanja na snagu usklađenih akata o osnivanju uskladi i pravilnik o redu u luci (ZPDML, čl. 224. st. 3.). Navedena obveza usklađivanja pravilnika o redu u luci nije propisana za lučke uprave koje upravljaju lukama otvorenim za javni promet koje su od županijskog i lokalnog značaja.

S druge strane, PUNORL-om je određen rok od 36 mjeseci od njegovog stupanja na snagu u kojem su lučke uprave bile obvezne izmijeniti odnosno dopuniti pravilnik o redu u luci u skladu sa studijom sigurnosti plovidbe, pristajanja, sidrenja i boravka u luci i lučkom području.

PUNORL je stupio na snagu 7. srpnja 2021. Propisani rok od 36 mjeseci protekao je početkom srpnja 2024. Uvidom u mrežne stranice lučkih uprava luka otvorenih za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku proizlazi kako je od ukupno šest lučkih uprava, samo jedna donijela pravilnik o redu u luci koji je u skladu sa ZPDML-om i PUNORL-om (Lučka uprava Zadar), dvije su donijele pravilnik o redu u luci nakon stupanja na snagu PUNORL-a, a prije stupanja na snagu novog ZPDML-a (Lučka uprava Rijeka i Lučka uprava Dubrovnik) dok tri lučke uprave još uvijek nisu donijele nove pravilnike o redu u luci koji su u skladu s PUNORL-om i ZPDML-om (Lučka uprava Šibenik, Lučka uprava Split i Lučka uprava Ploče).⁴

Tablica 1. Prikaz pravilnika o redu u lukama otvorenim za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku usklađenih sa ZPDML-om i PUNORL-om

Lučka uprava	Pravilnik o redu u luci usklađen s PUNORL-om	Pravilnik o redu u luci usklađen sa ZPDML-om
Lučka uprava Rijeka	Da	Ne
Lučka uprava Zadar	Da	Da
Lučka uprava Šibenik	Ne	Ne
Lučka uprava Split	Ne	Ne
Lučka uprava Ploče	Ne	Ne
Lučka uprava Dubrovnik	Da	Ne

Izvor: Autor (temeljem podataka dostupnim na mrežnim stranicama navedenih lučkih uprava)

Kontrolu nad primjenom pravilnika o redu u luci obavlja lučka uprava. Nadzor nad provođenjem pravilnika o redu u luci provodi nadležna lučka kapetanija⁵ (PUNORL, čl. 13.; Mandić, 2018.).

5. Odgovorna tijela i osobe u lukama otvorenim za javni promet

Tijela lučke uprave su upravno vijeće i ravnatelj (ZPDML, čl. 88. st. 1.). Pored njih, za ostvarenje sigurnosti plovidbe u lukama otvorenim za javni promet posebno su značajni lučki kontrolni centar⁶, koji je ustrojstvena jedinica lučke uprave, te lučki redari, koji su zaposlenici lučke uprave.

5.1. Upravno vijeće

ZPDML-om je propisano kako je upravno vijeće tijelo lučke uprave (ZPDML, čl. 88. st. 1.). Upravno vijeće upravlja lučkom upravom (ZPDML, čl. 92. st. 1. i čl. 117. st. 1.).

⁴ Podaci navedeni prema javno dostupnim podacima na mrežnim stranicama lučkih uprava luka otvorenih za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku na dan 14. veljače 2025.

⁵ Lučke kapetanije su područne jedinice Ministarstva mora, prometa i infrastrukture u sastavu Uprave nadležne za sigurnost plovidbe.

⁶ U pojedinim lučkim upravama naziva se lučki operativni centar.

Upravno vijeće ima nadležnost za donošenje statuta, četverogodišnjeg plana razvoja luke, godišnjeg plana rada luke, lučkih tarifa, odluka o posebnoj upotrebi, odluka o imenovanju i razrješenju ravnatelja, davanje koncesija za obavljanje lučkih djelatnosti i dr. U smislu donošenja pravilnika o redu u luci, posebno valja istaknuti kako je upravno vijeće nadležno za donošenje općih akata (ZPDML, čl. 92. st. 2. toč. 10. i čl. 117. st. 2. toč. 10.).

5.2. Ravnatelj

ZPDML-om je propisano kako je ravnatelj tijelo lučke uprave (ZPDML, čl. 88. st. 1.). Ravnatelj organizira i vodi poslovanje lučke uprave, zastupa i predstavlja lučku upravu te odgovara za zakonitost rada lučke uprave (ZPDML, čl. 94. st. 2. i čl. 119. st. 2.). Ravnatelj je obvezan, između ostalog, izvršavati opće akte i druge odluke upravnog vijeća te prati njihovu provedbu, predlagati upravnom vijeću opće akte te predlagati upravnom vijeću ustroj, potreban broj i sastav stručno-tehničkog osoblja (ZPDML, čl. 96. st. 2. toč. 1., 2. i 6. i čl. 121. st. 2. toč. 1., 2. i 6.).

5.3. Lučki kontrolni centar

Lučki kontrolni centar održava red na lučkom području luke u skladu s pravilnikom o redu u luci. U obavljanju svojih poslova vezano za utvrđivanje veza, rasporeda uplovljenja, isplovljenja, premještanja plovnih objekata i sl. aktivno surađuje s odjelom pomorskog prometa nadležne lučke kapetanije te dobiva potrebne podatke od Službe nadzora i upravljanja pomorskim prometom (VTMIS).

Lučki kontrolni centar je u stalnoj komunikaciji s brodovima koji se nalaze u lučkom području, osobito prije dolaska broda u luku ili na sidrište odnosno neposredno prije odlaska. Pored toga, koordinira rad peljara, tegljača, lučkih slagača i drugih koncesionara na lučkom području.

Osobe zaposlene na radno mjesto u lučkom kontrolnom centru obvezno moraju posjedovati svjedodžbu o završenom programu izobrazbe D11 – GMDSS radiooperator prema Pravilniku o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca (NN 130/13, 45/14, 124/15, 72/16, 69/18, 77/18, 85/21 i 77/24).

5.4. Lučki redari

ZPDML-om je uveden novi institut lučkog redara u lukama otvorenim za javni promet (Baće, 2024). Uloga lučkog redara je ključna u osiguravanju efikasnog funkcioniranja luka te poštivanju propisa koji reguliraju lučke aktivnosti.

Lučki redar je zaposlenik nadležne lučke uprave koji provodi red u lukama (ZPDML, čl. 165. st. 1. i 3.). Ovlasti lučkog redara propisane su ZPDML-om i pravilnikom o redu u luci (ZPDML, čl. 165. st. 2.). Lučka uprava je obvezna osigurati dovoljan broj lučkih redara kako bi osigurala učinkovitost provedbe reda u luci (ZPDML, čl. 165. st. 3.). Prema ZPDML-u, lučka uprava dužna je imati barem jednog lučkog redara u svakoj luci otvorenoj za javni promet županijskog značaja i luci u kojoj pristaje brod koji obavlja javni linijski pomorski prijevoz (ZPDML, čl. 168.). Ovakva odredba ZPDML-a je manjkava s obzirom da nije propisan minimalan broj lučkih redara u lukama otvorenim za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za

Republiku Hrvatsku. Te luke su luke u kojima pristaje brod koji obavlja javni linijski pomorski prijevoz, pa treba imati barem jednog lučkog redara, ali se smatra propustom zakonodavca što nije sagledao opseg svih djelatnosti koje se odvijaju u lukama otvorenim za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku i propisao minimalan broj lučkih redara posebno za te luke. Svakako će lučke uprave pravilnicima o redu u luci odrediti minimalni broj lučkih redara za pojedinu luku otvorenu za javni promet od osobitog (međunarodnog) gospodarskog interesa za Republiku Hrvatsku. Međutim, navedeno bi trebalo biti zakonska kategorija. ZPDLM-om je propisana novčana kazna za pomorski prekršaj za ravnatelja lučke uprave u iznosu od 1.300,00 do 6.000,00 eura u slučaju kada lučka uprava nema barem jednog lučkog redara u svakoj luci u kojoj pristaje brod koji obavlja javni linijski pomorski prijevoz (ZPDML, čl. 206. st. 1. toč. 13.).

Lučki redar stječe i gubi ovlaštenje za obavljanje poslova nadzora nad provedbom reda u luci temeljem rješenja koje donosi Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (u daljnjem tekstu: MMPI) (ZPDML, čl. 166. st. 1.). MMPI organizira i provodi stručno osposobljavanje lučkih redara za obavljanje poslova nadzora nad provedbom reda u luci (ZPDML, čl. 167. st. 1.) te izdaje potvrdu o uspješno završenom stručnom osposobljavanju (ZPDML, čl. 167. st. 4.).⁷ Pravilnikom o stručnom osposobljavanju pomorskih i lučkih redara (NN 9/24) propisuje se način provođenja i program stručnog osposobljavanja za obavljanje poslova nadzora nad provedbom reda u luci otvorenoj za javni promet koje će obavljati lučki redar (ZPDML, čl. 167. st. 6.). Ovaj program osigurava da lučki redari budu adekvatno obučeni i kvalificirani za obavljanje svojih dužnosti u održavanju reda unutar lučkog područja.

U obavljanju nadzora nad provedbom reda u luci lučki redar ovlašten je:

- zatražiti i pregledati isprave kako bi utvrdio identitet stranke ili zakonskog zastupnika stranke, kao i drugih osoba nazočnih prilikom nadzora
- uzimati izjave odgovornih osoba i drugih osoba nazočnih prilikom nadzora kako bi pribavio dokaze o relevantnim činjenicama
- zatražiti pisanim putem od stranke točne i potpune podatke i dokumentaciju potrebnu tijekom nadzora
- prikupljati dokaze i utvrđivati činjenično stanje na vizualni i drugi odgovarajući način
- obavljati i druge radnje u svrhu provedbe nadzora (ZPDML, čl. 170. st. 1.).

Nadalje, lučki redar ima pravo i obvezu rješenjem narediti fizičkim ili pravnim osobama mjere za održavanje reda propisane pravilnikom o redu (ZPDML, čl. 170. st. 2.). Optužni prijedlog za prekršaj koji u nadzoru utvrdi lučki redar podnosi ravnatelj lučke uprave (ZPDML, čl. 170. st. 3.).

Lučki redari imaju pravo na neometan rad te su mu javnopravna tijela kao i pravne i fizičke osobe obvezne omogućiti provedbu nadzora i osigurati uvjete za neometan rad u okviru njegovih ovlaštenja (ZPDML, čl. 171. st. 1.).

Ako lučki redar prilikom nadzora utvrdi povredu reda u luci, obavezan je pokrenuti upravni postupak i narediti odgovarajuće mjere propisane pravilnikom o redu u luci (ZPDML, čl. 172. st. 1.). Te mjere lučki redar naređuje rješenjem osobi koja je povrijedila odluku odnosno osobi koja je obvezna otkloniti utvrđenu povredu (ZPDML, čl. 173. st. 1.).

⁷ Navedena potvrda izdaje se nakon što lučki redar s uspjehom završi stručno osposobljavanje.

6. Operativni postupci i procedure u lukama otvorenim za javni promet

Zapovjednik broda je obvezan lučkoj upravi, odnosno lučkom kontrolnom centru, najaviti dolazak broda u luku, odnosno prilikom njegovog odlaska, najaviti odlazak iz luke te tražiti dozvole za navedene radnje. Prilikom boravka broda u luci zapovjednik broda mora postupati na način da svojim radnjama ne ugrozi ljudske živote i ne onečisti morski okoliš, te ne nanese štetu svom ili drugom plovnom ili plutajućem objektu u luci, sudarom, udarom ili nasukanjem (PUNORL, čl. 14.). Zapovjednik broda odgovoran je da brod bude sigurno privezan za cijelo vrijeme boravka u luci.

6.1. Uplovljavanje, boravak i isplavlavanje broda u luci

Voditelj kontrolnog centra lučke uprave odgovoran je za uredno organiziranje uplovljavanja, boravka i isplavljenja broda na lučkom području. Provođenje tih radnji na lučkom području neposredno kontroliraju lučki redari.

Brodovi za vrijeme uplovljavanja, isplavlavanja te plovidbe u luci moraju ploviti smanjenom brzinom i povećanim oprezom kako valovi nastali njihovom plovidbom ne bi nanijeli štetu drugim brodovima, obali i uređajima u luci (PUNORL, čl. 16. st. 1.).

Prilikom dolaska broda u luku, a prije uplovljavanja, zapovjednik broda ili pomorski agent broda kojim se obavlja međunarodni pomorski prijevoz obvezni su lučkoj upravi i lučkoj kapetaniji najaviti dolazak broda u luku. Najava dolaska broda u luku podnosi se najmanje 24 sata prije procijenjenog vremena dolaska isključivo putem sustava CIMIS u skladu s Pravilnikom o ispravama, dokumentima i podacima o pomorskom prometu, te o njihovoj dostavi, prikupljanju i razmjeni, kao i o načinu i uvjetima izdavanja odobrenja za slobodan promet s obalom (NN 70/13, 55/15, 103/17, 13/20 i 146/23; u daljnjem tekstu: PIDPPP). Iznimno, ako je trajanje putovanja kraće od 24 sata ili ako luka odredišta nije poznata u trenutku isplavlavanja iz prethodne luke odnosno ako je promijenjena za vrijeme putovanja, najava dolaska broda dostavlja se najkasnije po isplavlavanju iz prethodne luke odnosno odmah po saznanju tih podataka (Petrinović – Mandić, 2025., str. 101-105).

Brod koji dolazi iz inozemstva smije prometovati s drugim brodovima, tijelima, organizacijama i osobama na obali tek nakon što od nadležne lučke kapetanije dobije odobrenje za slobodan promet s obalom (engl. *free pratique*) (PZ, čl. 66. st. 1.; Grabovac – Petrinović, 2006, str. 52). Iznimno, taj brod može prometovati s brodovima ili brodicama lučke kapetanije, policije, carine, odnosno drugim plovnim objektima u izvanrednim okolnostima radi pružanja pomoći spašavanja, zatim tegljačem radi tegljenja, te plovnim objektima peljarskog društva s kojima smije prometovati i prije dobivanja odobrenja za slobodan promet s obalom (PUNORL, čl. 18.). To odobrenje izdaje lučka kapetanija kada utvrdi da su ispunjeni svi uvjeti za prihvat broda u skladu s PIDPPP-om i posebnim propisima.

Na brodu se, za vrijeme boravka u luci, trebaju poduzeti sve mjere kako bi se spriječilo ugrožavanje ljudskih života, imovine i morskog okoliša (PUNORL, čl. 19. st. 1.). O izvanrednom događaju koji može nastati osobama, trupu, opremi, stroju odnosno teretu na pomorskom objektu ili ako se opazi onečišćenje okoliša, zapovjednik ili druga osoba koja upravlja brodom obvezna je odmah obavijestiti lučku kapetaniju i lučku upravu (PUNORL, čl. 19. st. 2.).

Brod koji je spreman za isplavljenje obvezan je odmah isploviti, odnosno premjestiti se na vez ili sidrište koje odredi lučka uprava (PUNORL, čl. 21. st. 1.).

Lučka kapetanija ima ovlast zabraniti isplavljanje iz luke sljedećim brodovima:

- brodu na kojem je ukrcaj veći broj osoba ili veća količina tereta nego što je to dozvoljeno;
- brodu na kojem je teret smješten tako da ugrožava sigurnost broda i osoba koje se nalaze na njemu;
- brodu koji nema najmanji propisani broj članova posade
- brodu na kojem se nalaze osobe koje nisu upisane u popis posade, odnosno popis putnika (PUNORL, čl. 22.).

Lučka uprava je obvezna bez odlaganja izvijestiti nadležnu lučku kapetaniju ako ima saznanja da brod koji boravi na području luke kojom upravlja ima nedostatke koji mogu utjecati na sigurnost plovidbe ili pak predstavljaju prijetnju morskom okolišu (PUNORL, čl. 11.).

Lučka uprava je obvezna u luci postaviti i održavati u ispravnom stanju najmanje jednu mjernu postaju za mjerenje smjera i brzine vjetera te osigurati vidljivost podataka s te mjerne postaje. Uplovljavanje, pristajanje, vezivanje, premještanje, sidrenje i isplavljanje plovniha objekata prema pravilniku o redu u luci obavlja se prema podacima o smjeru i brzini vjetera s mjerene postaje lučke uprave (PUNORL, čl. 12.).

Lučko peljarenje obavlja se sukladno PZ-u i Pravilniku o pomorskom peljarenju (NN 116/10, 43/18 i 83/21). Lučko peljarenje je peljarenje plovnog objekta na području luke do određene granice (PZ, čl. 68., st. 1.). Lučko peljarenje je obvezno za brodove veće od 500 BT i jahte veće od 1.000 BT⁸ (PZ, čl. 70., st. 2.). Peljarenje je dužan zatražiti zapovjednik broda ili pomorski agent broda.

U obavljanju poslova tegljenja lučka uprava ima ovlast odrediti red prioritnog tegljenja, vodeći računa da brodovi koji obavljaju linijski prijevoz imaju prednost priveza, u slučaju kada više plovniha objekata istovremeno traži tegljenje, a na području luke nema dovoljno raspoloživih tegljača (PUNORL, čl. 30.).

Zapovjednik broda odnosno pomorski agent broda kojim se obavlja međunarodna plovidba obvezan je prijaviti odlazak broda iz luke putem sustava CIMIS u skladu s PIDPPP-om. Obveza je zapovjednika broda ili pomorskog agenta broda da najkasnije jedan (1) sat prije procijenjenog vremena odlaska broda iz luke dostave tražene dokumente, isprave i podatke. Brod može napustiti lučko područje tek nakon što mu nadležna lučka kapetanija izda Dozvolu odlaska broda. Zapovjednik broda ili pomorski agent broda obvezan je najkasnije dva sata prije planiranog isplavljenja broda iz luke obavijestiti lučki kontrolni centar lučke uprave o namjeri isplavljenja broda. Prilikom isplavljanja broda, zapovjednik broda je obvezan lučkom kontrolnom centru najaviti isplavljanje, te zatražiti odobrenje za slobodno isplavljanje neposredno prije odvezivanja.

Brod koji isplavlja iz luke ima prednost pri manevriranju pred brodom koji uplovljava u luku. To znači da brod koji napušta luku ima pravo prednosti u situacijama kada su oba broda u manevriranju. Prednost uplovljenja ili isplavljenja iz luke ima brod na kojem su izravno ili neizravno ugroženi životi i/ili imovina. U takvim situacijama sigurnost posade, putnika i imovine na brodu ima prioritet u odnosu na ostale brodove u plovidbi. Pojedinih pravilnikom o redu u luci određuje se maksimalna brzina broda za vrijeme plovidbe na lučkom području.

⁸ Obveznom peljarenju ne podliježu hrvatski ratni brodovi, hrvatski javni brodovi, brodovi koji služe za održavanje plovniha putova i objekata sigurnosti plovidbe na tim putovima, vodonosci, kao i putnički brodovi koji plove na redovnoj liniji u nacionalnoj plovidbi.

6.2. Vez u luci

Vezove na lučkom području određuje lučka uprava (PUNORL, čl. 23.) odnosno lučki kontrolni centar te o tome obavještava pomorske agente brodova i nadležnu lučku kapetaniju. Pomorski agent broda obavezan je izvijestiti zapovjednika broda o dodjeli veza i potvrditi da brod prihvaća mjesto i vrijeme veza lučkom kontrolnom centru.

Prvenstvo priveza i odveza uz operativnu obalu imaju javni brodovi te brodovi koji obavljaju javni prijevoz u linijskom obalnom pomorskom prometu (PUNORL, čl. 24. st. 2.). Lučka uprava obavezna je omogućiti brodu prvenstvo priveza kada su ugroženi ljudski životi ili sigurnost plovidbe, te u slučaju više sile (PUNORL, čl. 24. st. 1.).

Lučka djelatnost ukrcaja i iskrcanja putnika, tereta i vozila s brodova obavlja se na operativnoj obali (PUNORL, čl. 25. st. 1.). Lučka uprava određuje vrijeme zadržavanja brodova na operativnom dijelu luke (PUNORL, čl. 25. st. 2.).

U slučaju potrebe, lučka uprava može od vlasnika broda ili brodarka zatražiti da ga premjesti s jednog veza na drugi (PUNORL, čl. 26. st. 1.), a ako on nije dostupan odnosno ne udovolji tom zahtjevu, lučka uprava može premjestiti brod na trošak i rizik vlasnika broda uz suglasnost lučke kapetanije (PUNORL, čl. 26. st. 2.). Lučka kapetanija može narediti brodu da iz razloga sigurnosti plovidbe, sigurnosti i zaštite ljudskih života i okoliša, lučkih i drugih objekata obavi sljedeće radnje:

- premjesti već privezani i usidreni brod na drugi vez
- pomakne brod s dodijeljenog mu mjesta
- djelomično ili potpuno nakrcani brod ukloni s operativne obale na određenu poziciju (PUNORL, čl. 26. st. 3.).

Tu naredbu lučka kapetanija izdaje brodu uz prethodnu obavijest lučkoj upravi (PUNORL, čl. 26. st. 4.).

Brod u luci mora biti privezan na siguran način što podrazumijeva privez odgovarajućim i ispravnim vezovima na napravama za privezivanje (bitve, plutače za vez, alke i sl.) (PUNORL, čl. 27. st. 1.). Lučka uprava je obavezna održavati te naprave (PUNORL, čl. 27. st. 2.). Zapovjednik broda odgovoran je da brod bude sigurno privezan tijekom boravka u luci.

Lučka kapetanija može privremeno zatvoriti za promet cijelo lučko područje ili njegov određeni dio. Ova mjera se može poduzeti u slučajevima kada postoji opasnost za sigurnost plovidbe ili zbog potrebe zaštite okoliša, a lučka uprava mora biti prethodno obaviještena o toj odluci.

Vezovi brodova privezanih u luci ne smiju ometati plovidbu drugih brodova, kretanje osoba i vozila po obali, kao i rad prekrcajne opreme (PUNORL, čl. 28. st. 1.). Iznimno, lučka kapetanija može dopustiti lučkoj upravi privez brodova na suprotan način (PUNORL, čl. 28. st. 2.).

Zapovjednik broda dužan je, na traženje lučke uprave, dozvoliti da se uz njegov brod privežu jedan ili više drugih plovni objekata radi održavanja veze s obalom (PUNORL, čl. 29. st. 1.). Pravilnikom o redu u pojedinoj luci propisuje se najveći broj plovni objekata koji se mogu privezati jedan uz drugog (PUNORL, čl. 29. st. 2.). Navedeno se prethodno analizira studijom sigurnosti plovidbe, pristajanja, sidrenja i boravka u luci i lučkom području⁹ (PUNORL, čl. 10. st. 1. i 2.).

⁹ Navedenu studiju obvezne su izraditi postojeće luke otvorene za javni promet od značaja za Republiku Hrvatsku kao i postojeće luke otvorene za javni promet županijskog značaja u kojima je u proteklih pet godina godišnji broj uplovljavanja i isplovljavanja plovni objekata bio veći od 3.000 ili je godišnji broj ukranih i iskrcanih putnika bio veći od 20.000 ili je godišnja količina ukranog i iskrcanog opasnog tereta bila veća od 250 tona. Prema čl. 83., st. 1. PUNORL-a propisano je kako su lučke uprave obavezane u roku od 36 mjeseci izraditi navedenu studiju te posljedno izmijeniti odnosno dopuniti pravilnik o redu u luci.

6.3. Ukrcaj i iskrcaj putnika, tereta i vozila

Prilikom obavljanja operacija ukrcaja, iskrcaja i prekrcanja putnika, tereta i vozila lučka uprava je obvezna poduzeti potrebne mjere u cilju otklanjanja bilo kakve opasnosti za sigurnost osoba i imovine, te zaštitu mora od onečišćenja (PUNORL, čl. 32.). Lučka uprava je obvezna osigurati da rubni obalni prostor u luci bude stalno slobodan, a da dio luke gdje se obavlja ukrcaj i iskrcaj putnika bude posebno ograđen i vidno obilježen¹⁰ (PUNORL, čl. 33. st. 1.). Širinu rubnog obalnog prostora lučka uprava određuje pravilnikom o redu u luci (PUNORL, čl. 33. st. 2.). Na dijelu obale koji je određen za ukrcaj i iskrcaj putnika lučka uprava je obvezna osigurati mjesto za privez broda i slobodan prostor za pristup putnika, te taj dio obale, ukoliko se koristi noću, primjereno osvijetliti (PUNORL, čl. 35. st. 1.).

Mjesta namijenjena za parkiranje i zaustavljanje vozila u luci u svrhu dočekivanja putnika lučka uprava treba posebno odrediti i označiti. Osim na tim mjestima, parkiranje i zaustavljanje vozila moguće je iznimno i na mjestima koja u posebnim slučajevima odobri lučka uprava. Pravne osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost autobusima, autotaksijima, tuk tuk vozilima i drugim prijevoznim sredstvima, obvezne su poštivati odredbe o slobodnom rubnom obalnom prostoru te svoje aktivnosti obavljati samo na za to posebno predviđenim mjestima.

Prilikom manipulacije teretom potrebno je poduzeti odgovarajuće mjere kako bi se spriječilo rasipanje tereta u more i na obalu (PUNORL, čl. 34. st. 1.). Nakon završetka operacija ukrcaja, iskrcaja i prekrcanja tereta, korišteni dio obalnog prostora mora se očistiti (PUNORL, čl. 34. st. 2.). Ovo uključuje uklanjanje svih ostataka tereta, otpada i drugih materijala koji bi mogli ugroziti okoliš ili ometati daljnje aktivnosti u luci.

6.4. Opskrba i održavanje brodova

Pravilnikom o rukovanju opasnim tvarima, uvjetima i načinu obavljanja prijevoza u pomorskom prometu, ukrcavanja i iskrčavanja opasnih tvari, rasutog i ostalog tereta u lukama, te načinu sprječavanja širenja isteklih ulja u lukama (NN 51/05, 127/10, 34/13, 88/13, 79/15, 53/16, 41/17, 23/20 i 128/20) regulirana je opskrba broda pogonskim gorivom u luci (PUNORL, čl. 38.). Opskrba broda pogonskim gorivom obavlja se na vezu određenom pravilnikom o redu u luci.

Opskrba brodova pogonskim gorivom na lučkom području može se obavljati korištenjem brodova odnosno tankera, plovni objekata koji nemaju posadu, vozila ili odgovarajućih spremnika na obali na mjestima koje je odredila lučka uprava uz suglasnost lučke kapetanije. Opskrba broda pogonskim gorivom ne smije započeti bez odobrenja lučke uprave.

Obveza je zapovjednika broda najmanje 24 sata prije početka opskrbe broda pogonskim gorivom, odnosno jedan sat za brodove u linijskom obalnom pomorskom prometu, zatražiti odobrenje od lučke uprave i dostaviti Deklaraciju o opasnim ili onečišćujućim tvarima (engl. *Declaration of dangerous or polluting goods*). Lučka uprava obvezna je odmah izvijestiti lučku kapetaniju o izdavanju odobrenja ili obrazložiti razloge odbijanja takvog zahtjeva.

Brod, nakon što iskrca opasne tvari u tekućem ili plinovitom stanju, treba pribaviti potvrdu ovlaštene tvrtke o izvršenoj degazaciji ili inertiranju tankova, u situacijama kada ide na popravak ili u raspremu, odnosno prije uplovljenja u drugu luku (PUNORL, čl. 39. st. 1.).

¹⁰ Rubni obalni prostor obilježava se punom crtom žute boje, a na tom prostoru smiju se nalaziti samo naprave za privezivanje brodova, uređaji za lučko transportni rad te uređaji za osiguranje osoba i tereta pri radu.

Čišćenje brodova od opasnih plinova (degazacija), glodavaca (deratizacija) i fumigacija tereta može se obavljati u luci na za to određenim mjestima i na način određen pravilnikom o redu u luci (PUNORL, čl. 40. st. 1.). Ostala čišćenja brodova, poput dezinfekcije, dezinskcije i sličnih aktivnosti, koje ne predstavljaju opasnost od nezgoda ili onečišćenja mora, mogu se na uobičajeni način obavljati na svakom mjestu u luci u svako vrijeme, uz odgovarajuće mjere predostrožnosti (PUNORL, čl. 40. st. 2.).

6.5. Sportske, rekreacijske i druge aktivnosti u luci

Sportske, rekreacijske i druge aktivnosti mogu se obavljati u cijelosti ili dijelom u luci samo na temelju odobrenja lučke uprave uz suglasnost koje izdaje nadležna lučka kapetanija. Odobrenje lučke kapetanije mora sadržavati uvjete i mjere sigurne plovidbe (PUNORL, čl. 43.). Zahtjev za izdavanje odobrenja uobičajeno se podnosi najmanje osam dana prije početka sportske, rekreacijske ili druge aktivnosti.

6.6. Zabrane

U luci je zabranjeno obavljati radnje koje mogu ugroziti ljudske živote, onečistiti more i okoliš, nanijeti štetu luci i drugim brodovima, ugroziti sigurnost plovidbe u luci, ometati normalno odvijanje prometa na lučkom području, te narušavati na bilo koji način javni red i mir.

Pravilnici o redu u luci sadrže i odredbe o zabranama u lukama te na njihovim sidrištima (PUNORL, čl. 45. st. 1. i 2.). Takve odredbe mogu se razvrstati u dvije kategorije:

- zabrane djelatnosti kojima se može ugroziti ljudski život i morski okoliš;
- zabrane koje se odnose na plovidbenu djelatnost, a izravno ne ugrožavaju ljudske živote i morski okoliš.

Lučka uprava može odobriti, uz suglasnost lučke kapetanije, da se u lukama te na njihovim sidrištima mogu obavljati pojedine radnje koje su zabranjene, a koje su neophodne radi sprečavanja neposredne i očite štete, kad je to potrebno zbog dolaska ili odlaska broda te obavljati poslove koji se odnose na plovidbenu djelatnost, a izravno ne ugrožavaju ljudske živote i morski okoliš (PUNORL, čl. 45. st. 3.).

Lučka uprava je obvezna, u skladu s Pravilnikom o sustavu obilježavanja plovni putova i objektima sigurnosti plovidbe (NN 39/20), na vidljivom mjestu istaknuti grafički prikaz namjene morskog prostora odnosno ograničenja, upozorenja ili zabranjene radnje (PUNORL, čl. 45. st. 5.).

7. Inspekcijski nadzor reda u luci otvorenoj za javni promet

Poslove inspekcijskog nadzora pomorskog dobra obavljaju ovlašteni službenici MMPI-a te inspektori lučke kapetanije (ZPDML, čl. 181. st. 1.). Inspektor lučke kapetanije je ovlašten, bez ograničenja, u lukama otvorenim za javni promet obavljati propisane poslove inspekcijskog nadzora i poduzimati sve inspekcijske mjere propisane ZPDML-om (ZPDML, čl. 182. st. 1.). Poslovi inspekcijskog nadzora pomorskog dobra obuhvaćaju, između ostalog, i nadzor reda u luci (ZPDML, čl. 183. st. 1. toč. 9.).

Upravne mjere inspekcijskog nadzora pomorskog dobra, koje inspektori lučke kapetanije izriču donošenjem rješenja su: zabrana korištenja pomorskog dobra, naredba za uklanjanje, naredba za povrat pomorskog dobra u prvotno stanje, te naredba za otklanjanje nepravilnosti (ZPDML, čl. 183. st. 2. i 3.).

U provedbi inspekcijskog nadzora pomorskog dobra inspektor lučke kapetanije ovlašten je, između ostalog, pregledati luke, lučka područja i lučke uređaje, osim u svrhu nadzora sigurnosne zaštite luka (ZPDML, čl. 184. st. 1. toč. 4.).

Inspektor lučke kapetanije je ovlašten donijeti rješenje o zabrani korištenja pomorskog dobra ako, u obavljanju inspekcijskog nadzora, utvrdi:

- protupravno korištenje veza, priveza ili sidrišta na lučkom području ili izvan njega
- protupravno odlaganje na pomorskom dobru pomorskih objekata, lučkih uređaja, vozila, olupina, podrtina, štandova, raznih drugih predmeta, stvari, otpada i sl. (ZPDML, čl. 186. st. 1. toč. 3. i 5.).

Čl. 185. ZPDML-a regulira što se sve podrazumijeva pod zabranom korištenja pomorskog dobra.

ZPDML-om je predviđena novčana kazna za pomorski prekršaj za lučku upravu u iznosu od 1.300,00 do 6.000,00 eura za slučaj ako lučka uprava inspektor ne omogući pregled luke, lučkog područja i lučkih uređaja. Za navedeni prekršaj zapriječena je i kazna ravnatelju lučke uprave u novčanom iznosu od 1.000,00 do 3.900,00 eura (ZPDML, čl. 208. st. 1. toč. 4. i čl. 208. st. 2.).

PZ također sadrži posebne odredbe o inspekcijskom nadzoru u lukama otvorenim za međunarodni promet. Prema *PZ-u*, u obavljanju inspekcijskog nadzora pomorskog dobra može se utvrditi kako se u lukama ne provodi režim reguliran nacionalnim propisima koji uređuju red u lukama ili kako je stanje luke takvo da predstavlja opasnost za sigurnost brodova (PZ, čl. 172. st. 1. i 4.; Bolanča, 2016., str. 170.). U tom će slučaju inspektor narediti lučkoj upravi da zbog otklanjanja utvrđenih nedostataka, u određenom roku, poduzme odgovarajuće mjere ili obavi potrebne radove (PZ, čl. 172. st. 1.). Ako se mjere i radovi određeni od strane inspektora ne poduzmu u određenom roku, inspektor ima ovlast: zabraniti pristajanje brodova; zabraniti uporabu operativne ili druge obale ili njenog dijela; zabraniti promet u luci.

Ako uočeni nedostaci neposredno ugrožavaju ljudske živote, sigurnost plovidbe i zaštitu okoliša, inspektor je ovlašten odmah poduzeti navedene mjere (PZ, čl. 172. st. 3.; Bolanča i Amižić Jelovčić, 2023, str. 289).

Pravilnikom o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe (NN 39/11, 112/14, 33/15, 86/15, 29/16 i 32/20) također je reguliran inspekcijski nadzor nad redom u lukama. Njega prvenstveno obavljaju ovlašteni djelatnici lučkih kapetanija i ovlašteni službenici službe nadzora i upravljanja pomorskim prometom (Pravilnik o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe, čl. 95. st. 2.). Po završetku inspekcijskog pregleda inspektor sastavlja zapisnik koji obvezno sadrži rezultate inspekcijskog pregleda, utvrđene nedostatke, te pojedinosti o svakoj poduzetoj mjeri (Pravilnik o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe, čl. 97. st. 1. i 2.). Ukoliko su utvrđeni takvi nedostaci koji očito ugrožavaju sigurnost plovidbe, zdravlje ljudi i morski okoliš, inspektor je ovlašten donijeti rješenje o zabrani rada ili zaustavljanju radnje u tijeku koje je pronađen nedostatak (Pravilnik o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe, čl. 98. st. 1.).

8. Zaključak

Obveza je svake lučke uprave donijeti pravilnik o redu u luci koji treba regulirati sve lučke aktivnosti značajne za održavanje reda u luci. Pravilnik o redu u luci primjenjuje se na kopnom i morskom prostoru određene luke. Red u luci otvorenoj za javni promet provodi lučka uprava, kao tijelo koje upravlja lukom, dok nadzor sigurnosti plovidbe obavlja nadležna lučka kapetanija. Na pravilnik o redu u luci prethodnu suglasnost daje lučka kapetanija.

Kako bi se postigli najviši standardi sigurnosti plovidbe u lukama, posebno je važno poštivati procedure o održavanju reda u luci. Na taj način se mogućnost nastanka pomorske havarije svodi na najmanju moguću mjeru. Sigurnost plovidbe u lukama ovisi o usklađenom djelovanju svih sudionika – od zapovjednika brodova, peljara, lučkih uprava, pa sve do lučkih kapetanija. Implementacija strogih pravila i procedura, nadzor prometa te odgovarajuća edukacija svih sudionika ključni su za minimiziranje rizika i osiguranje sigurnog i učinkovitog funkcioniranja luka.

Lučka uprava je prilikom provođenja reda u lukama odgovorna za uredno organiziranje uplovljavanja, boravka i isplovljenja broda na lučkom području. Od cijelog niza specifičnih poslova koji se poduzimaju u svrhu održavanja reda u luci, posebno valja istaknuti obvezu lučke uprave da određuje vezove na lučkom području te da poduzima potrebne mjere u cilju otklanjanja bilo kakve opasnosti za sigurnost osoba i imovine, te zaštitu mora od onečišćenja. Uvođenje u ZPDML iz 2023. obveze da lučke uprave zapošljavaju lučke redare smatra se dobrim rješenjem, s obzirom da će oni obavljati nadzor vezan uz održavanje reda u luci što svakako doprinosi podizanju standarda sigurnosti plovidbe u lukama.

Nekoliko je posebno važnih ovlasti lučke kapetanije u ostvarivanju najviših standarda sigurnosti plovidbe u lukama. Tako lučka kapetanija ima ovlast u određenim situacijama brodu zabraniti isplovljavanje iz luke. Zatim, može narediti brodu da iz razloga sigurnosti plovidbe i zaštite okoliša, premjesti na drugi vez privezani ili usidreni brod odnosno da se pomakne s dodijeljenog mu mjesta. Konačno, lučka kapetanija ima ovlast, zbog sigurnosti plovidbe i zaštite okoliša, privremeno proglasiti zatvorenim za promet dio ili cijelo lučko područje.

Zaključno, donošenjem pravilnika o redu u luci, usklađenog sa svim zakonskim i podzakonskim propisima, lučka uprava stvara preduvjete za sigurnu plovidbu i sigurno obavljanje svih operacija na lučkom području. Iako je zakonodavac predvidio rokove za donošenje ažuriranih redova u lukama, uvidom u mrežne stranice lučkih uprava u Republici Hrvatskoj može se zaključiti kako većina njih još uvijek nije donijela pravilnike o redu u luci koji su usklađeni sa ZPDML-om iz 2023. godine i PUNORL-om iz 2021. godine.

LITERATURA

1. Baće, M. (2024). Dvojbe radnopravnog statusa pomorskih i lučkih redara u hrvatskom zakonodavstvu, *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, god. 18 (1-2), 143-161.
2. Bolanča, D. (2016). *Prometno pravo Republike Hrvatske*. Split: Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet.
3. Bolanča, D. i Amižić Jelovčić, P. (2023). *Pomorsko pravo*, Split: Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet.
4. Grabovac, I. i Petrinović, R. (2006). *Pomorsko pravo – pomorsko javno, upravno i radno pravo*, Split: Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet.

5. Mandić, N. (2018). Novi Zakon o lučkim kapetanijama, *Zbornik radova, 2. Međunarodna znanstvena konferencija pomorskog prava Suvremeni izazovi pomorske plovidbe*, Split: Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet, 163-181.
6. Mandić, N. (2013). Pravni okvir funkcioniranja (državnih) lučkih uprava u Republici Hrvatskoj, *Suvremeni promet*, god. 33 (1-2), 114-118.
7. Petrinović, R. i Mandić, N. (2025). *Pomorsko pravo za zapovjednika broda*, Split: Sveučilište u Splitu, Pomorski fakultet.
8. Petrinović, R., Mandić, N. i Milošević Pujo, B. (2018). Standardi sigurnosti plovidbe u lukama nautičkog turizma (marinama) s posebnim osvrtom na održavanje reda u luci, *Poredbeno pomorsko pravo*, god. 57 (172), 177-204.
9. Pomorski zakonik, Narodne novine, br. 181/04, 76/07, 146/08, 61/11, 56/13, 26/15 i 17/19.
10. Pravilnik o ispravama, dokumentima i podacima o pomorskom prometu, te o njihovoj dostavi, prikupljanju i razmjeni, kao i o načinu i uvjetima izdavanja odobrenja za slobodan promet s obalom, Narodne novine, br. 70/13, 55/15, 103/17, 13/20 i 146/23.
11. Pravilnik o obavljanju inspekcijskog nadzora sigurnosti plovidbe, Narodne novine, br. 39/11, 112/14, 33/15, 86/15, 29/16 i 32/20.
12. Pravilnik o pomorskom peljarenju, Narodne novine, br. 116/10, 43/18 i 83/21.
13. Pravilnik o redu i uvjetima korištenja lučkog područja kojim upravlja Lučka uprava Šibenik, Šibenik, 2016.
14. Pravilnik o redu i uvjetima korištenja lučkog područja kojim upravlja Lučka uprava Zadar, Zadar, 2024.
15. Pravilnik o redu i uvjetima rada na lučkom području luke Ploče, Ploče, 2018.
16. Pravilnik o redu u luci Dubrovnik (Gruž), Dubrovnik, 2022.
17. Pravilnik o redu u luci i uvjetima korištenja luke na lučkom području Lučke uprave Split, Split, 2019.
18. Pravilnik o redu u luci i uvjetima korištenja luke na području pod upravljanje Lučke uprave Rijeka, Rijeka, 2023.
19. Pravilnik o rukovanju opasnim tvarima, uvjetima i načinu obavljanja prijevoza u pomorskom prometu, ukrcavanja i iskrcavanja opasnih tvari, rasutog i ostalog tereta u lukama te načinu sprječavanja širenja isteklih ulja u lukama, Narodne novine, br. 51/05, 127/10, 34/13, 88/13, 79/15, 53/16, 41/17, 23/20 i 128/20.
20. Pravilnik o stručnom osposobljavanju pomorskih i lučkih redara, Narodne novine, br. 9/24.
21. Pravilnik o sustavu obilježavanja plovni putova i objektima sigurnosti plovidbe, Narodne novine, br. 39/20.
22. Pravilnik o uvjetima i načinu održavanja reda u lukama i na ostalim dijelovima unutarnjih morskih voda i teritorijalnog mora Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 72/21.
23. Pravilnik o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca, Narodne novine, br. 130/13, 45/14, 124/15, 72/16, 69/18, 77/18, 85/21 i 77/24.
24. Uredba o osnivanju Lučke uprave Dubrovnik, Narodne novine, br. 36/25.
25. Uredba o osnivanju Lučke uprave Ploče, Narodne novine, br. 36/25.

26. Uredba o osnivanju Lučke uprave Rijeka, Narodne novine, br. 36/25.
27. Uredba o osnivanju Lučke uprave Split, Narodne novine, br. 36/25.
28. Uredba o osnivanju Lučke uprave Šibenik, Narodne novine, br. 36/25.
29. Uredba o osnivanju Lučke uprave Zadar, Narodne novine, br. 36/25.
30. Uredba o razvrstaju luka otvorenih za javni promet i luka posebne namjene, Narodne novine, br. 110/04 i 82/07.
31. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine, br. 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16 i 98/19.
32. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, Narodne novine, br. 83/23.

Summary

Order in Ports Open to Public Traffic

Based on the Maritime Code, the Maritime Domain and Seaports Act, and the Regulation on the Conditions and Methods for Maintaining Order in Ports and Other Parts of the Internal Sea Waters and Territorial Sea of the Republic of Croatia, each port authority is obligated to adopt a Port Order Regulation for one or more ports open to public traffic under its management. This obligation arises from the legal status of the port authority as the entity responsible for managing ports open to public traffic. The regulation specifically governs: the designation and use of individual parts of the port; conditions for vessel entry, mooring, docking, securing, relocation, anchoring, and departure; the location, scope, and manner of conducting port activities; the organization and use of port areas for commercial and other purposes; the marking of port boundaries; safety measures, environmental protection, and other related matters. Of particular importance is that the regulation prescribes measures for maintaining port order, including actions authorized to be taken by port security officers. The Port Order Regulation applies to both the land and maritime areas of the port, as defined by the decision or decree establishing the respective port authority. Prior to its adoption, the regulation must receive approval from the competent harbour master's office, and it must be publicly published after adoption. This paper specifically analyzes the powers and responsibilities of port authorities in enforcing port order, with a focus on their role in achieving required maritime safety standards and implementing their statutory powers in the context of Croatian ports open to public traffic.

Key words: port open to public traffic; port authority; navigation safety; regulation on port order.

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License**.